

Q. N. 351, 24

II f
954

DE
ANIMALIBVS
DOCTORIBVS MORVM EMEN-
DATIONIS
COMMENTATIO

QVA AD
SACRA SCHOLASTICA
DIE SVPPPLICATIONVM TERTIO
H. L. Q. C
PIE CONCELEBRANDA
MODESTE INVITAT

M. DANIEL PEVCERVS
LVSATVS
ATHENAEI RECTOR

NVMBV RGI
TYPIS BOSSOEGELIANIS

clō 1ōcc xxxiiii

DE
ANIMABILIS
DOCTORIBUS MORMANNI
PATIONIS
COMMENTATIO

NUMERO
TYPIS RECTORIS

I.

Animalibus rationem quamdam, eamque particularem, rerum sub sensus cadentium, superiori quidem tempore hoc maiori iure demonstrare potuimus, quo accuratius sententia indubitatis et sanæ rationis principiis, et diuinæ scripturæ oraculis, quin etiam ipsi rei conuenit. In hac enim sententiâ PYTHAGORAS fuit, quem *ἄν* et *Ἰουδοῦ* brutis concessisse auctor est PLVTARCHVS de placitis philosoph. lib. I. c. 20. testantur DIOG. LAERTIVS de uitis, dogm. et apophthegm. philos. lib. VIII. segm. 30. atque SVIDAS in uoce *ἄν* T. II. p. 637. Hanc PLATO, hanc ARISTOTELES et plerique illius sectatorum secuti sunt; hanc, qui curatius philosophantur, nostra ætate non negant. Sed misis iis, quæ alio loco ex instituto disputantur, breuibus ex sacra scriptura demonstratum ibimus, morum emendationem animalia nos docere; ita tamen, ut nonnullis de causis methodo superiori minus utamur.

* Quod enim Pl. xxxii. 9. affirmatur, *equos pariter atque mulos nihil intelligere*, si contradictiones in sacra scriptura admittere nolumus, et rem ex ingenio linguæ explicamus, accipiendum est de intelligentia humanæ simili, quæ sit potissimum ope iudicii, atque ratiocinationum. Et

enimebraicum illud *ἄν* citra controuersiam significat *prudentem esse, cum iudicio obseruare*, id quod ex serie adducendorum locorum dilucide intelligitur. Pertinent huc in primis *Deut. xxxii. 7. 29. Prou. xiiii. 15. xvii. 24. xxiii. 1. Pl. xxviii. 5. Dan. viii. 5. ix. 2.*

II.

Sed non sum nescius, quosdam prima forte commentationis deceptos fronte superiore tempore inuentos esse, qui, quum auribus, aut oculis nostra senserunt, nescio quid monstri, uel theologici, uel philosophici nosmet a-

) 2

luisse

luisse suspicati sunt. Dabimus igitur, pro uiribus, operam, ut mentem nostram, quam fieri potest clarissime, ob oculos ponamus. Doctores igitur adpellamus animalia non profecto, *quod aiunt, personales; sed reales*: nam licet *subiectiue*, siue, ut clarius dicamus, labiis atque ore per signa externa haudquaquam doceant, docent tamen omnino *obiectiue*, si scilicet quis eorum ponderare studet agendi modum et rationes, ita, ut, qua ratione caeli gloriam IEHOVAE narrare, ea ratione *animalia* homines docere recte dicantur. Doctores autem morum emendationis adpellare in praesentia placuit, non *poenitentiae* mente theologorum ductum bibliorum recte sequentium conformatae, quam ne profanis quidem idolorum cultoribus, licet sint homines, concedere possumus. Multo minus doctores illa esse uolumus fidei, quam spiritus omnipotens uerbi uirtute operatur, quamque tantum modo apud collustratos euangelii luce inuenias.

III.

Ne quis tamen me quidquam praeter sacram scripturam adfirmasse autumet, illum licebit ad ipsum IOBVM ablegare dicentem cap. XII. 7. 8. *enim uero interroga quaeſo iumenta et DOCEBIT illorum unum quodque te: aut uolucrum caeli: et indicabit tibi. Aut confabulare cum terra et docebit te, etiam narrabunt tibi; pisces maris.* Si spiritui sancto contradicere religioni tibi ducis, modum inuenias oportet, quo *בְּהֵמוֹת* quo *עוֹף הַשָּׁמַיִם* quo *דְּבַר הַיָּם* bruta omnia ad unum animalia *instruere*, *indicare atque enumerare* falsis illis amicis IOBI poterant, nec semper felicitatem et diuitias esse certum diuinae beneuolentiae atque benignitatis signum, nec calamitatis quaedam genera diuini fauoris esse notas. Consideratione igitur opus est, meditatio requiritur, causarumque et effectuum

fectuum sedula perscrutatio, si quidem animalia doctores morum emendationis esse possunt aut debent.

III.

In mentem igitur si uenit dicti illius Iesaiæ, uatis omnium maximi, cap. I. 3. doctores sistuntur animalia. Aut enim dictio ui caret omni, quod dicere christiane religioni est aduersum; aut, si robur quoddam inest ac uis, *docere exemplo clementissime adoptatos, benignissime educatos, excellenter exaltatos iudaeos debent animalium, quae uulgo creduntur, stupidissima, bos et asinus.* Laude digna habet SAM. BOCHARTVS, nobiliss. gallus in *hierozoic.* P. I. lib. II. c. 41. p. 409: "boues et asini, etsi nihil fere iis est stupidius; ta-,, men possessorem suum agnoscunt, et praesepe domini sui,, a quo aluntur non in suum, sed in illius bonum: nec filio-,, rum loco habentur, sed iumentorum: nec euehuntur ad,, dignitatum fastigia; sed grauantur magnis ac quotidiana-,, nis laboribus. ,,

V.

Docent autem *pietatem*, quam per foedisssimam idololatriam iudaei impia mente neglexerant. Docent diuini honoris *cultum*, quem elatissimo iudaei animo corruperant, aut penitus obliti erant. Docent *grati* animi uirtutem, cuius perdiderant peruersi homines significationem. Perquam igitur adposite ad sententiam nostram celeberrimus quondam in academia frisorum theologus et historicus CAMPEG. VITRINGA, splendidissimo in Iesaiam commentario p. 30. "SPIRITVS S. DEVM ipsum, *inquit*, in,, orationis suae exordio inducit, ueluti in theatro inter cae-,, lum et terram medio comparentem, iudaeosque, ut partem,, aduersam, in ius uocantem, et iiscum, coram teste, tota,, rerum natura, pathetice exostulantem, de ingrato in se,,

animo et rebellione,, Quotiescumque igitur quisquam pessimae notae israelitarum bouem quemdam aut asinum adspectu sentiebat, debebat, ex mente SPIRITVS S., peruersissimos mores emendare, quum tacita animalium exempla eos conuincerent de malitia ac uitiorum turpitudine.

VI.

Sed uideo *serpentes et columbar* ab indulgentiss. hominum fovere piis de meliori nota commendatas, ut doceant homines non minus *prudentiam*, quam *sinceritatem*. Ita enim apud Matthaeum, legatum suum, euangelii diuulgandi causa electum, cap. x. 16. ait: "estote prudentes sicut serpentes, et sinceri instar columbarum.,," Recordor, me pii cuiusdam interpretis obseruationes legisse dicentis: in omnibus rebus creatis inueniunt credentes, quod ipsos doceat. Atque ita quidem reuera est. Inter hostes uersabantur doctores noui. Per necessaria atque maxime utilis erat sancta illa sanctis propria prudentia, ut ueritas propagaretur, salus hominum proueretur, gloria DEI amplificaretur; contra ea conuicia eneruarentur, astutis hominum machinationibus obuiam iretur, atque illusiones deuitarentur. Nullam hic habet sapientia improbe callidorum hominum cum prudentia christiana commercium, quam diuinus PAVLLVS I. Cor. III. 18. et Rom. VIII. 6. reiecit, atque condemnat: mores enim hi emendati aliud quiddam postulant.

VII.

Quid igitur docent apostolos serpentes ac columbae? scilicet id, quod memini REITZIVM in libro de prudentia ecclesiastica obseruare, cap. III. §. XII. ut in rebus ad salutem coetus purioris pertinentibus omnes uirtutes, adfectus,

fectus, pietatem, lenitudinem, gratificationem, odium iramque in scelera, uestes etiam uitam ac mores, paucis, omnia illa, quae ex amore in DEVM atque alios homines aut agimus, aut omittimus, ita componamus, ut diuinum ne adficiatur ignominia nomen, aliis pietatis impedimentum obiciatur, ipsi ne reddamur deteriores, aut prorsus corrumpamur. Si serpentes ac columbas in consilium uellemus aduocare, quam omnia agerentur meliore ratione, quam feliciter conseruaretur felicitas hominum, quam multa pericula atque detrimenta nescirentur.

At enim uero longiorem intelligo hanc de animalibus doctoribus disputationem postulare expositionem, quam ut hisce perexiguus unius commentationis regionibus circumscribi possit. Alii ergo loco, alii tempori explicationem reseruabimus.

Oculis autem cernit singulis diebus animalia uarii generis cupidissimus quisque literarum iuuenis, quae quidem eundem, si caudex et stipites non est, mouere possunt, in primis suis actionibus, ut uitam non forte rationi, sed sacris potius coetus oraculis conuenienter agat. Quae dum probe ponderare didicerint adolescentes scholastici, nostrique domestici: uoluimus, ut cogitarent non de morum solum externa emendatione; uerum etiam de integra uere credentis atque probi hominis ratione. Aget igitur in singulari isthoc die festo

L. IO.

AKT 954 x3331309

I. IO. MICHAEL LAVTERBACH, *burrstadiensis thuringus*, de praestantia et natura uires hominis sancto spiritu ducti nullatenus superante poenitentiae delictorum, et quidem, quum iam pridem coeperit graeca aestimare, quae ab multis eruditis, eruditorum nomen dedecorantibus, uix possunt legi, uix intelligi, oratione graeca.

II. GOTTFRIED MICHAEL PFVNDEL, *ienensis*, quem DEVS opt. max. non infelici ornauit ingenio, dicet de rariori pietate scholastica, oratione latina non incomta.

Materia quo est utilior, eo maiorem nobis adfert spem, fore, ut, qui de omnibus in uniuersum hominibus bene speratis, Maecenates summi, Patroni optimi, fautores honoratissimi, atque in primis de adolescentibus scholasticis optima quaeque ominamini eademque illis adprecamini, nostris etiam musis religiosa mente a DEO immortalis et poenitentiam, et pietatem ueri expetatis nominis.

Fient sacra nostra CRAS finitis ante meridiem sacris in templo matutinis.

Quare a VOBIS peto maiorem in modum, uelitis inuitationi nostrae locum dare, atque actui, in honorem solius DEI et instructionem atque emendationem aliorum instituto frequentes adesse.

Faxit DEVS immortalis, ut numen diuinum eiusque mentem litterarum monumentis consignatam sequamur potius, quam bruta exemplis hominem docentia.

P. P. III. ANTE ID. NOVEMBR.

c1o 15cc xxxiiii.

II f
954

DE
ALIBVS
MORVM EMEN-
TIONIS
ENTATIO
A AD
HOLASTICA
TIONVM TERTIO
Q. C
ELEBRANDA
E INVITAT
PEVCERVS
SATVS
EI RECTOR
BVRGI
OEGELIANIS
C XXXVIII

